

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 15 Din. Cene inseratov po dogovoru

PONEDELJSKI
SCLOVENEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo
Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun
Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Resolucije poljedelskih držav

Varšava, 28. avgusta. AA. Snoči je bila pod predsedstvom ministerijalnega ravnatelja Rozeja zadnja seja odbora poljedelskih držav srednje in vzhodne Evrope.

Po končani seji so člani odbora prisostvovali garden partyji, ki jo je v njihovo čast priredil poljski minister za poljedelstvo. Na tej prireditvi so bili člani poljske vlade, zastopniki gospodarskih krogov in novinarji.

Resolucije, sprejete od odbora poljedelskih držav srednje in vzhodne Evrope, obsegajo tele točke:

1. Poljedelske države izrekajo željo, naj bi se postopno odstranile zapreke, ki sedaj motijo mednarodno gospodarsko izmenjavo.
2. Upniške države naj dovolijo svojim drža-

Anglija je korektna

Pariz, 28. avg. tg. Ministrski predsednik Herriot je danes s svojim kabinetnim šefom Marcelom Reyem odpotoval na Kanarske otoke. V Le Havre pa se mu bo pridružil trgovinski mornariški minister Meyer. Herriot je zadrževal zastopnika lista »Echo de Paris«, da potuje na svoje počitnice. Zastopnik lista »Echo de Paris« je obenem porabil priliko in vprašal Herriota o informacijah iz nemških virov, po katerih je Anglija priznala nemško tezo o enakopravnosti. Herriot je izjavil: »Lahko rečem samo to, da je Velika Britanija nasproti Franciji strogo lojalna. Te besede mi ni treba posebno poudarjati. Ta absolutna korektnost

Evharistična manifestacija v Novem mestu

Novo mesto, 28. avg.

Danes je videlo Novo mesto manifestacijo, kakršnih je malo, ali pa še ni doživelo. Vrtil se je evharistični shod za novomeško dekanijo, ki bo tako vsled skrbno izbranega programa in obhajanja vredne organizacije, kot posebno zaradi obilnih notranjih »sadov in milosti ostal slehernemu udeležencu v neizbrisnem spominu.

Evharistične slovesnosti so se pričele že v soboto zvečer ob 8, ko je mil. g. prošt Karel Cerin v kapiteljski cerkvi izpostavil Najsvetejše in v krasnem govoru razložil vernikom, ki so veliko cerkev napolnili do zadnjega kotička, pomen evharističnih slavnosti.

Celo noč se je vršilo glasno češčenje Najsvetejšega. Molitve mož, žena, fantov in deklet so se vrstile med močnimi spevi ljudskega petja. Spovednice so bile oblegane od zgodnjega popoldneva skozi celo noč in daleč v dopoldanske ure. Posebno veliko mož in fantov je prejelo svete zakramente.

Opolnoči je daroval mil. g. prošt Karel Cerin sv. mašo, ki jo je spremljalo ljudsko petje. Kdor ima še kak pomislek glede ljudskega petja, ta naj bi prišel poslušat to krasno petje tisočglavi množici. »O Marija, naša ljuba Mati« ostane gotovo vsakomur v neizbrisnem spominu. Ljudsko petje je nad vse spretno vodil mladi penzionist g. Ludovik Puš.

V zgodnjih jutranjih urah so se pričele svete maše in sv. obhajilo. Okrog 4000 vernikov je ta dan prejele sveto obhajilo.

Ob 6 zjutraj so imele svojo pobožnost ženske matere. Ljubljanski stolni pridigar g. Alojzij Kosmerlj je govoril tisočim žena o sv. Evharistiji. Možem in fantom je govoril v obširni fran-

Von Papen proti Hitlerju

Pariz, 28. avg. AA. Iz Münsterja poročajo, da je imel predsednik nemške vlade von Papen opoldne na kongresu zveze westfalskih kmetovalcev svoj napovedani govor o gospodarskem programu vlade.

Uvodoma je von Papen naglašal, da mora biti država v svojih osnovah konservativna in krščanska. Nato je von Papen omenil agitacijo, ki je nastala po raznih krajih Nemčije po razsodbi v Beuthenu. Glede na to agitacijo je izjavil von Papen, da se bo držal tistih večnih načel, po katerih so se ravnavali vsi veliki vladarji Pruske. Ta pravila odreja, da naj vlada narodom tisti, ki je najprvo sprejel za svoje vse obstoječe državne zakone. Žolč, ki ga je vili vodja nacionalnih socialistov Hitler v svoj proglas po obsodbi v Beuthenu, nikakor ni v skladu s praviimi pretenzijami za vodstvo države. »Ne priznam mu pravice«, je nadaljeval von Papen, »da bi on, ki se je okrog njega zbrala manjšina, predstavljal ves nemški narod. Če sedanes borim proti Hitlerju, tedaj sem jaz in ne on, ki stremim za ciljem, ki so ga imeli pred čim milijoni njegovih pristaev tedaj, ko smo se ni borili proti nasilju in proti samovolji. Moja vlada ima te cilje od svojega prvega dne.«

Strahoviti viharji v Španiji

Alcoy, 28. avgusta. AA. V tukajšnji okolici je divjal strahovit vihar. Orkan je besnel s tako silo, da je ponekod drevesa doslovno izruval. Ves priatelek je uničen. Škoda je ogromna.

Saragosa, 28. avgusta. AA. Neurje, kakršnega prebivalstvo ne pomni, je razdeležilo vsokrajno. Reke so prestopile bregove. Mnogo hiš je pokrvalo. Ves pridelek je uničen. Škoda je ogromna.

Gion, 28. avgusta. AA. Tu so divjali strahoviti viharji, ki so mestoma poplavlili ceste in kulture. Več hiš se je porušilo. Mnogo ljudi je bilo ranjenih. Pridelek je vsa uničen. Škoda gre v milijone.

Stanovanjsko kramljanje

Stanovanjsko vprašanje se rešuje strogo po zakonih gospodarskega liberalizma, po zakonu o povpraševanju in ponudbi. V Ljubljani je več stanovanj kakor lansko jesen, tudi gradbena sezona je proti koncu oživela; mnogo bolj živahna je v Zagrebu in Beogradu. Zdi se, da gre zdaj denarni tok od tezaviranj k investicijam v stavbe, ker so denarni ljudje uvideli, da papir v nogavici lahko tudi strohni, ne da bi iz njega zrastle gospodarske dobrine. Na drugi strani je šušljanje o inflaciji, ki prihaja iz Amerike, imelo zelo ugoden vpliv, da je namreč zdrnilo te stiskače.

Večja ponudba stanovanj je imela za posledico, da je cena najemnin nekoliko nazadovala, in sicer v prvi vrsti v predmestjih. V mestu so cene popustile samo za nekaj odstotkov. To tudi radi tega, ker se v jeseni okoličani radi selijo v mesto iz strahu pred zimo. V Ljubljani se posebno čuti pomanjkanje cenejših uradniških stanovanj v mestu samem. Ljubljana nima velikih ekonomsko grajenih uradniških hiš — ako izvenzame nekaj občinskih — v katerih bi uradnik lahko našel stanovanje po primerni ceni. Čeprav ni ta način preiskrbovanja s stanovanji najbolj higieničen, kaže vendar v času hude gospodarske krize edino pot do stanovanj poceni, toliko bolj v »dolgi vasi« Ljubljani, kjer nimamo dovolj prevoznih zvez do »vrtnih« stanovanjskih kolonij. Luksuznih stanovanj je že davno dovolj in ostajajo tudi prazna. Mestna občina, banovina in socialne ustanove se morajo zopet lotiti tega vprašanja. Potrebna je seveda državna pomoč. Pravimo, da je kmet steber države; državi, drugim upravnim telesom in podjetjem pa ni nič šibkejša opora zadovoljno uradništvo.

Zakaj ne bi zvezali n. pr. Bežigrada z Ljubljano s tramvajsko zvezo? Denarja ni in zvezljca je proti temu. To so ovire, ki se dajo odstraniti! Tramvaj za Bežigrad bi prav gotovo nesel; ako občina razpiše posojilo in zajamči obveznice posebej s to progo, prav lahko nabere med zasebniki potreben denar, ker ga že banke nimejo. Železnica tudi n' v letu 1932 po Kristusom rojstvu neresljiv problem. Mari naj čakamo na novo železniško postajo? Čas hiti in »time is money«.

Poleg tega naj bi finančni minister priznal pravico do mestnih doklad tudi tistim upokojencem, ki stanujejo v predmestjih, ki dejansko že tvorijo sestaven del Ljubljane, a so samostojne občine. Potem se bo Ljubljana-mesto razbremenilo in upokojenci, ki si itak želijo miru, pojdejo radi v predmestje in na njihova mesta lahko pride aktivne uradništvo, ki sedaj stanuje v okolici.

Revolucijska epidemija

Newyork, 28. avg. tg. V glavnem mestu republike Ekvador je izbruhnila revolucija, ker je kongres diskvalificiral novoizvoljenega predsednika Bonifaza, ki je rojen Peruaneec. Dosedanji predsednik republike Bagnerizo, ki mu poteka doba vladanja 1. septembra, je zbežal v argentinsko poslatništvo. Glavno mesto Quito je radi cenzure popolnoma odrezano od sveta.

Sport

Belgrad, 28. avg. l. Danes se pričele tukaj izbirne veslaške tekme za našo reprezentanco na mednarodnih tekmovanjih za evropsko prvenstvo, ki bodo tukaj v začetku septembra. Sicer so bile že letos v Beogradu tekme za prvenstvo države, vendar je veslaška zveza določila, da se vršijo še poleg tega 28., 29. in 30. avgusta izbirne tekme, ki naj omogočajo postaviti čim boljše moštvo na mednarodnem tekmovanju. Moštvo, ki bo pri teh tekmah zmagnalo, pride v državno reprezentanco.

Veslaška zastopstva držav, ki se bodo udeležila tekmovanj, so že skoraj vsa prispela in marljivo trenirajo v kanalu na Adi Ciganliji. Nekoliko skrajša bo nastopila italijanska reprezentanca, ki bo brez osmerice, ker se ta še ni vrnila iz Olimpijade iz Amerike. Sicer bo borba v osmerici kljub temu zanimiva, vendar odpade s tem resen konkurent za prvo mesto.

Belgrad, 28. avg. l. Danes sta se tukaj vršili dve važni nogometni tekmi za državno prvenstvo in sicer med Jugoslavijo in Slavijo (Sarajevo) ter BASKom in Mačvo (Sabac). Posebno važna je bila prva, ker je odločila, kateri klub pride v tekmovanje za državno prvenstvo. Jugoslavija je bila favorit. Premagala je gladko Slavijo s 5:0.

Druge tekma je bila istotako zanimiva, ker sta se borila lanski prvak vojvodinske podzveze z lanskim tretje plasiranim klubom BASK. Mačvi ne gre igra letos nikakor izpod rok. BASK je zmagal z 8:0.

Dunaj, 28. avg. tg. Hahohah! Sportklub 1:0 (1:0), WAC2Austria 1:1 (0:0), Libertas-Rapid 0:0.

Budimpešta, 28. av. tg. Ferencvaros:Soroksar 8:2 (3:0), Hungaria:Attila 9:0 (2:0), Budai: XI: III. okraj 2:1 (1:0), Ujpest:Nemzeti 3:1 (0:0), Kispest:Szomogy 1:1 (1:0).

V Skoplju je bila tekma BSK iz Beograda in SSK iz Skoplja. BSK je zmagal 9:2 (7:1).

Zagreb, 28. avg. z. Danes je bila tekma med Concordijo in Haškom pred 3000 gledalci. Med igro je bilo občinstvo zelo nervozno, ker je šlo za to, kateri klub pride v finalno tekmovanje za državno prvenstvo. Tekma je končala 2:0 v korist Concordije.

Nov škoi

Zagreb, 28. avg. z. V zagrebški stolni cerkvi je bil danes na svečan način posvečen dr. Ivan Starčević za senjsko-modruškega škofa. Konsekратор je bil zagrebški nadškof dr. Ante Bauer, asistiral pa sta splitski škof Bonfacci in zagrebški pomožni škof Premuš. V cerkvi je bilo mnoge ljudstva. Po svečani posvetitvi je bilo kosilo v nadškofovskem dvoru, ki se ga je udeležil tudi g. ban

Velika stavka v Angliji izbruhnila

Manchester, 28. avgusta. z. Včeraj je bil črni dan angleške bombazne industrije. Skoraj 200.000 delavcev je stopilo v stavko, ker so bila prekinjena pogajanja med podjetji in zastopniki strokovnih organizacij, ki niso mogla priti v vprašanje mezd do nikakih rezultatov. Obstoja velika nevarnost, da se stavki priključi 250.000 delavcev predlinije.

Sarajevo, 28. avg. z. Nogometna prvenstvena tekma med Šaskom in Grdijanskim iz Skoplja je končala 1:1.

Odvišna para

Majhni vzroki velike posledice. Vi se posmejujete tej resnici. O, le posmejujete se, saj dolgo se ne boste. Kako dolgo? Toliko, da vam dokazem, da je to res. Ali veste, kaj je para? Da, para. Ne blap, ampak para ali stotinka dinarja. Ne bom povedal, kje je to bilo, ampak zgolj dejstva. Da, dejstva. In tako golo dejstvo, dokazano po zakonu identitete, na katerem sloni vsa matematika in pa pretepaštvo, bom razgrnil pred vaše oči. Prej me ugetneše vs vprašati, kaj ima opraviti matematika s pretepaštvom. Ne z matematiko ampak z zakonno identiteto ima opraviti pretepaštvo. Pri pretepu namreč lahko vsakemu še tako nevernemu filozofu dokažeš, da ta zakon obstoja, kajti če ga udariš, boli njega, ne pa tebe, in resnično boli, da res ne gre zgolj za dozdeven, prvimišljen pojav.

O pretepaštvu bom govoril ob drugi priliki. Zdaj gre za paro, s katero naj vam dokazem zgoraj v začetku nakazano resnico. Vse to se bo zgodilo po načinu matematičnih dokazov.

Profesor: »Dokažite, da ima vsak trikotnik tri kote!« Pa smo dokazovali, vsi, samo Peter tega ni storil. Vstal je, znil in dejal: »Kaj bom dokazoval, to vendar lahko vidi vsak tepec! In je bil zatočen, da je rekel profesorju tepec. On je trdil, da ne, kajti profesor da si to pusti šele dokazati, profesor in drugi pa so bili drugega mnenja in je sedel karecer radi predrznega obnašanja. Toda to je za nami! Kako daleč za nami. Profesorju se je dokaz vendarle posrečil. Kaj boš, če nisi zlepa, pa zgrda.

Ne zamerite, da mi tako vlahajo misli. Zadržite sem bral o mravljah in miših in si tudi dejal: »Vidiš, to so mali vzroki velike posledice. Kaj je manjšega od pare? Še para ni nič. Uboga para, naj bo kdorkoli, pa še prav nič.

Tako, vidite, je para malenkost in vendar. — Da, vendar.

Pri obračunu neke blagajne je ostala ena para prebitka. Ena cela para več. Če bi manjkala ena para, dobro! Blagajnik seže v žep in položi paro, zdaj petindvajset par, na mizo in reče, da založi v krtijo. Stvar je rešena. Toda ena para več, to pa je vzrok za razburjenje cele pisarne, posebno pa urada.

Najprej mora vse pokoneu, da ugotovi pomoto. Vsi: kontrolor, blagajnik, šef, sluga in postrežnica, če jo ima urad. V našem primeru jo je imel. Vse je razburjeno. Postrežnica, videč razburjenje, ko iščejo paro, sveto zairjuje, da se ona te pare ni dotaknila. Kaj pa mislijo, ona da je poštna ženska in zaradi nje lahko leže naokoli milijoni! Tudi sluga je razburjen. Tudi on ni imel s to paro nobenega opravka. On da prinese s pošte v zaklenjeni torbici denar in ključa sam nima. Pa dosedaj tudi še nima nobene kazni in njegove roke so čiste. Kar pogledajo naj!

Med tem pa iščejo drugi paro. To ni šala. Še enkrat pregledati vsa nakazila, vse vpise, vse poštunice. Kajti gotovo je pomota in ta pomota se mora najti. Presneta para! To se ni najhujše, kar se more prigoditi takšni odvišni pari. Kajti ta para je vknjižena. Nevknjižena para nikomur ne moti spanja, ampak vknjižena para, ta razodeva vse napake pisarne, vso malomarnost in netočnost pri vknjiževanju, in tudi pri (kar je še bolj graje vredno) vračanju predurmov.

Vam se morda stvar zdi smešna. Če bi je ne bil jaz sam doživel, bi se tudi meni. Zdaj pa razumem starega davčnega upravitelja, ki je v najhujši jezi in besnosti zabrusil svojemu tovarišu: »Da bi imel eno odvišno parolo! Vidite, to je klic največjega prokletstva na živega davkarja! Poizkusite pri davkih s to kletvico! Ali se vam davkar zgredi od presenečenja in osuplosti ter ga zadene kap ali pa boste sedeli radi krute žalitve uradne osebe. Meni oboje služi v dokaz, da imam prav.

Tako smo iskali tisto odvišno paro. Kaj vraga ne bi Para je tu, obstoja v knjigah, živa se prekopiepuje pred teboj, vidiš jo, pa jo iščeš. Obračun se ne sklada. Za tisto paro je navzkriž. Je navzkriž in nič ne pomaga.

Iskali smo štiri dni, in knjigovodja, sirota, častivreden mož, oče šestih nepreskrbljenih otrok, je iskal tudi še tri noči. Bled in prepadel je četrli dan javil kontrolorju, kontrolor je poklical še mene in me z izbuljenimi očmi nabodel: »Ali ste našli?«

»Nisem, gospod!«

Saj vse povem: hlače so se mi tresle, kolena šibila in mrzel pot mi je stal na čelu.

Najprej mora vse pokoneu, da ugotovi pomoto.

Vsi: kontrolor, blagajnik, šef, sluga in postrežnica, če jo ima urad. V našem primeru jo je imel. Vse je razburjeno. Postrežnica, videč razburjenje, ko iščejo paro, sveto zairjuje, da se ona te pare ni dotaknila. Kaj pa mislijo, ona da je poštna ženska in zaradi nje lahko leže naokoli milijoni! Tudi sluga je razburjen. Tudi on ni imel s to paro nobenega opravka. On da prinese s pošte v zaklenjeni torbici denar in ključa sam nima. Pa dosedaj tudi še nima nobene kazni in njegove roke so čiste. Kar pogledajo naj!

Med tem pa iščejo drugi paro. To ni šala. Še enkrat pregledati vsa nakazila, vse vpise, vse poštunice. Kajti gotovo je pomota in ta pomota se mora najti. Presneta para! To se ni najhujše, kar se more prigoditi takšni odvišni pari. Kajti ta para je vknjižena. Nevknjižena para nikomur ne moti spanja, ampak vknjižena para, ta razodeva vse napake pisarne, vso malomarnost in netočnost pri vknjiževanju, in tudi pri (kar je še bolj graje vredno) vračanju predurmov.

Vam se morda stvar zdi smešna. Če bi je ne bil jaz sam doživel, bi se tudi meni. Zdaj pa razumem starega davčnega upravitelja, ki je v najhujši jezi in besnosti zabrusil svojemu tovarišu: »Da bi imel eno odvišno parolo! Vidite, to je klic največjega prokletstva na živega davkarja! Poizkusite pri davkih s to kletvico! Ali se vam davkar zgredi od presenečenja in osuplosti ter ga zadene kap ali pa boste sedeli radi krute žalitve uradne osebe. Meni oboje služi v dokaz, da imam prav.

Tako smo iskali tisto odvišno paro. Kaj vraga ne bi Para je tu, obstoja v knjigah, živa se prekopiepuje pred teboj, vidiš jo, pa jo iščeš. Obračun se ne sklada. Za tisto paro je navzkriž. Je navzkriž in nič ne pomaga.

Iskali smo štiri dni, in knjigovodja, sirota, častivreden mož, oče šestih nepreskrbljenih otrok, je iskal tudi še tri noči. Bled in prepadel je četrli dan javil kontrolorju, kontrolor je poklical še mene in me z izbuljenimi očmi nabodel: »Ali ste našli?«

»Nisem, gospod!«

Saj vse povem: hlače so se mi tresle, kolena šibila in mrzel pot mi je stal na čelu.

Nisem, vse zaman, ne morem najti napake!

»Ne morete najti napake!« je pobobnal po mizi. —

O, jaz sem slutil, kaj pomeni to bobnanje. »Napišite poročilo!«

Zdaj sem vedel, zdaj je treščilo. To poročilo. Saj veste, kako je s strelom. Najprej majhna električna kroglica, s katero se igrajo oblaki. Potem uide ta kroglica na zemljo. Pravijo, da trešči. Če pade na zemljo ni še nič, ampak potem, potem!

Napisal sem poročilo in dveh straneh, da se obračun ne da zaključiti, ker se je pojavila v računih tista usodna — odvišna para.

Kontrolor je mrko pogledal poročilo in dejal: »Dobro!«

Pa ni bilo dobro.

Druzi dan sem prejel poročilo nazaj z rdečimi pripombami, kako morem dati iz rok takšno poročilo, ki mrgoli polno samo navadnih izrazov, nima pa nobenega uradnega stila. Kje je uradni stil? Naj se izjavim, ali poznam uradni stil!

Vidite, zdaj se pa izjavite. Izjavil sem se, da sem pač napisal po svoji najboljši vesti in vednosti, da nisem nameraval ničesar prikriti in ničesar zamočiti, da mi je šlo v stvari in stopoglednost samo za zadevo in da sem v tem smislu poročal, da imam odvišno paro v obračunu.

In sem izročil.

Kontrolor je izročil šefu in šef je ves obupan poslal poročilo svojemu starešini, ne onemu, pri poroki, ta je že davno umrl, svojemu »nadležnemu« starešini v »nadležnosti«, skratka svojemu predstojniku sv. blagohotno odločitev.

Tista odvišna para, pa je še vedno živeča naših spisih in z njo mora nad uradom, da smo reže dan prej vpisovali v uradne knjige o navzočnosti, da nismo zjutraj tako zgodaj motili svojega šefa, ki je stanoval v uradnem poslopu ter imel tisto knjigo pred vrati na hodniku.

Kakor sem dejal, treščilo je že prej, ampak posledice, posledice so se pokazale šele zdaj.

Prišla je komisija. Sedem dni so nas zastile vali in klicali na odgovor. Kaj so popisali teh sedem dni? Koliko bistroumnosti in domislekov so sprožili gospodje. Pa tudi ni šala, sedem dni!

Žalostna obletnica

Žalostno obletnico požara vasi Strane nam do-
naša 29. avgust. Bila je lepa noč, tiha in mirna,
ko se je okoli 11 ponoči prikazal strašen ognjen
oblak v Stranah. Zvonovi so z otožnimi glasovi
klicali ljudstvo iz bližnjih vasi na pomoč. Tiste
dni so bile vojaške vaje, zato je bilo mnogo vo-
jaštva v okolici. Hiteli so na pogorišče ljudstvo
in vojaštvo. Prvo z namenom, da pomaga reše-
vati nesrečnim Strancem imetje in živino, drugi,
da čakajo na povelje svojih zapovednikov.

In to se je glasilo: Spodite ljudi iz vasi, ob-
kolite hiše in ne pustite nikogar blizu. Prišli so
častniki v družbi svojih prijateljev in gledali z ne-
prikritim zadovoljstvom uničujoče delo ognja. Ker
je bil ta podtaknjen v neki prazni hiši, bi bili mogli
vaščani rešiti vsaj pohištvo žive in živino. Toda
nikdo ni smel. Le s plakanjem so opazovali, kako
uničuje ogenj prideleke njihovega znoja. Rešili so
v začetku samo konje in govejo živino, dokler ni
prišlo vojaštvo in milica. Potem je bil pa tepen
in aretiran vsakdo, če je hotel odnesti kaj svojega
imetka s pogorišča.

Enajst moških so zlostavili in jih zaprli. Pri-
hitele so požarne brambe iz okolice, pa niso smele
stopiti v akcijo. Ko je ogenj že vse obvladal, so
prišli gasilci iz Postojne, bilo je pa že prepozno.
Enajstim kmetom so pogorele hiše in hlevi, trem
pa le gospodarska poslopja.

Zakaj ta strašna osveta? Ljudstvo si grozno

nesrečo razlaga takole: Vojaštvo si je hotelo pri-
svojiti mesto, kjer so stale hiše, za svojo uporabo,
da bi namreč tam postavilo barake in topove. Od
tam je mogoče obvladati vso ravnino proti Hre-
novicam, Postojni, Prestranku in št. Petru. Nago-
varjali so pogorele, da si zidajo hiše drugod.
Ker ti niso ubogali, si je vojaštvo prilastilo zem-
ljišče in tam stojijo sedaj stanovanja za vojake ter
topovi, obrnjeni proti Jugoslaviji. Na vrhu Nanosa
in ob vzhodu so pa izkopane podzemne utrde.
Ceste iz Razdrtega tja do Prestranka so tako
zgrajene, da lahko sprehajajo po njih vojaško želez-
nico, mostovi so podminirani, Nad št. Vidom na
Vipavskem so zgradili široko cesto čez Nanos za
»turiste«.

V slične namene je morala pogoreti letos v
noči od 3. na 4. julija polovica vasi Veliko Ubelj-
sko. Že lani je bila vojaštvo na potu posebno hiša
nekega kmeta. Lani niso v Stranah prav nič pre-
iskovali, kdo bi mogel biti požigalec. Letos pa so
na Ubelskem, kjer je počelo goreti na isti način
v neki prazni hiši, obdolžili poštenega moža, last-
nika tiste hiše, ter odvedli v zapor njega in nje-
govega hišpca. Aretirani ima trgovino z vinom na
debelo in nabavlja vino iz Istre. To ni bilo po
volji nekaterim poturicam in fašistom, ker niso
mogli trpeti, da bi aretirani pomagali hrvaški Istri,
s tem, da je tamkaj kupoval vino. Zato so ga za-
tožili in tako našli žrtev, ki bo krila resnične zlo-
čince.

Pomlad in zima med goriškimi Slovenci

V zadnji številki »Ponedeljskega Slovenca«
mo poročali, da je goriški prefekt imenoval
»Trgovsko-obrtni zadruga« v Gorici fašističnega
komisarja, oziroma okrbnika. S tem so se go-
riški fašisti zopet polastili močne gospodarske
organizacije goriških Slovencev, ki se je sicer
nahajala že od pred vojne v likvidaciji, a se
med vojno tako opomogla, da je danes aktivna
in ima v Gorici več hiš, med temi »Trgovski
dome«.

Gospod Andrej Gaberšček, znani goriški
liberalce pred vojno, ki je sam sodeloval pri
ustanovitvi »Trgovsko-obrtnih združenj« nam je
dal o snovanju tega pomembnega denarnega
zavoda v Gorici naslednja pojasnila:

Pri državnozbornih volitvah leta 1897 so
Slovenci radi pritiskali z Dunaja in rumene hiše
v Trstu izgubili mandat v veleposlstvu (Cora-
nini), medtem ko so se obdržali v kmetijskih
občinah in pridobili en mandat v peti kuriji.
Tedaj je nastal strahovit boj med Italijani in
Slovenci prav radi izgube mandata v velepo-
slstvu, Slovenci so napovedali bojkot italijan-
skim trgovcem in uveljavilo se je geslo »Svoji
k svojini!« Že prej so Slovenci spoznali, da ni
mogoča politična osamosvojitve brez gospodar-
ske. Posebno trgovski in obrtniški stan sta ču-
tila potrebo denarnega zavoda; kajti »Goriška
ljudska posojilnica« že po svojem ustroju ni
mogla vršiti poslov bančnega zavoda. Že leta
1895 se je ustanovilo »Trgovsko in obrtno dru-
štvo« z namenom, da pripravi vse potrebno za
takšen zavod.

V resnici je bila »Trgovsko-obrtna zadruga«
ustanovljena že leta 1898. Da se omogoči so-
delovanje najširših slojev, so se deleži plače-
vali tako, da je obrtnik ali trgovec plačal po
eno krono na teden, tako, da je v teku petih
let znanal njegov delež 500 kron. Svoje pro-
store je v začetku imela zadruga v majhni
hiši trgovca Antona Korena. Že v prvem letu
je znanal promet 960.000 kron, vloge pa 100.658
kron. Zavod je naglo raste in v treh letih je
že imel bogato rezervo in denarnih sredstev,
da je z lahko kril potrebe domače trgovine
in obrti. Zato sta voditelja goriških liberalcev
dr. Tuma in Andrej Gaberšček že leta 1902
misli na to, da bi si zadruga postavila lasten
dom, ki bi bil obenem »Narodni dome« goriških
Slovencev. Andrej Gaberšček se je podal na
Dunaj k g. Maksu Fabianiju, prof. na dunajski
tehnik in ga prosil naj pripravi primeren načrt
za stavbo. Medtem so goriški Slovenci na zvit
način prišli do stavbene parcele ob mestnem
vrtu, t. j. na najlepši točki v Gorici, in sicer
tako, da je parcelo kupil neki zasebnik in jo
potem odstopil zadrugi. Kmalu se je dvignila
po načrtih arhitekta Fabianija krasna stavba
in leta 1904 se je otvorila z velikim koncertom
»Glasbenega društva«, ki ga je vodil znani

skladatelj Josip Michel. V Trgovskem domu se
je nastanila Trgovsko-obrtna zadruga, Sloven-
sko podporno in bratno društvo, pozneje Na-
rodna prosveta, ki je ustanovila prvo slovensko
javno knjižnico: telovadnico pod krasno g-
ledališko dvorano je prevzel goriški Sokol. Okoli
Trgovskega doma se je sukalo vse življenje
goriških Slovencev naprednega tabora.

Trgovsko-obrtna zadruga je po nizki ceni
kupila hotel »Jelenc«, ga modernizirala in pri-
redila v njem lepo dvorano. Že med zidanjem
Trgovskega doma je bil naprodaj hotel »Süd-
bahn«, ki ga je pozneje zadruga kupila za
okoli 260.000 kron, t. j. zelo poceni. Last hotela
je bil tudi velik park in lepo telovadišče pred
njim. Hotel je vodil poseben konsorcij, ki je
pač tako gospodaril, kakor navadno gospodari
več gospodarjev. Hotel je kmalu postal pasi-
ven. Tudi hotel »Jelenc« ni zadosti nesel.

Da bi pomagali solkanskim mizarjem pri
razprodaji pohištva in da bi odpravili medse-
bojno konkurenco, ki je ubijala mizarje same,
so goriški Slovenci mislili na ustanovitev »Mi-
zarske zadruge« in jo tudi kmalu res ustano-
vili. Takrat se je mizarska obrt v Solkanu silno
naglo razvijala. V Solkanu je že bilo okoli 50
mizarskih podjetij, ki so ponujale za vsako
ceno svoje blago tržakom židom. Mizarska za-
druha je našla oporo pri Trgovski obrtni za-
druzi, ki ji je stalno dajala posojila. Ta so
dosegla že ogromno vsoto 500.000 kron. Vodstvo
»Mizarske zadruge« je bilo v zelo slabih rokah,
zadruga je kmalu zašla v velike težkoče. Ime-
la je velikanske zaloge blaga, ki ga pa ni mo-
gla prodati. Zadruga misel se v Solkanu ni
obnesla. Zadruga je zašla v konkurz in tedaj
je nastal tudi run za Trgovsko-obrtno zadrugo
v Gorici. Tudi banke, t. j. Živnostenska in Kre-
ditna banka so takoj zahtevale svoj denar na-
zaj in so z zadovoljstvom gledale razpad za-
družne banke v upanju, da bodo lahko svoje
delovanje razširile.

Trgovsko-obrtna zadruga je imela sicer v
nepremičninah nad 1 milijon vrednosti, toda
likvidnega denarja ni imela na razpolago, da
bi lahko vzdržala naval. Zato je morala na-
povedati likvidacijo, ki je seveda vzbudila ve-
likanski hrup po vsej deželi. Med vojno je
vrednost hiš silno poskočila in Trgovsko-obrtna
zadruga je lahko vse primanjkljaj krila
samo s prodajo hotela »Südbahn«, tako, da je
postala aktivna. Pravno se je nahajala še danes
v likvidaciji.

S tem, da je fašistični prefekt imenoval
svojega komisarja, so se fašisti dejansko po-
lastili zadrugi in njenega premoženja, med
drugim tudi krasne palače Trgovskega doma,
ki so ga fašisti že prej zasedli in v njem odprli
sedež svoje stranke.

Naši trpini

G. Filip Terčelj, ki je bil konfiniran za dobo
petih let, je bil nedavno odpeljan iz Gorice, in sleer
v mestecu Campolongo v pokrajini Campobasso. Go-
riški urar Darko Suligoj, ki je tudi dobil pet let,
se nahaja na otoku Termitti, kjer so konfinirani na-
vadni zločinci, torej ne politični osumljeni. Njego-
vo zdravstveno stanje je slabo in pokvarjeno ima
menda eno željuzo.

Dr. Avgust Stilič, odvetniški koncipijent v
Gorici, ki je bil obsojen s tovaršem Zorkom Jelini-
čem na 10 let ječe, je zaprt v Lucei, kjer se mu
zelo slabo godi. Njegov brat Viljem, obični tajnik,
ki je bil konfiniran na 3 leta, se je vrnil s Ponze.
Prestal je pol kazni. Zdej je pod strogim poltelj-
skim nadzorstvom doma.

Smrt. Na Dobrovem v Brdih je umrl Josip Sti-
ligoj, oče dr. Avgusta Stiliča, ki je bil pred iz-
rednim sodiščem v Rimu obsojen. Veakal je 59 let.
Nesreča njegovega sina ga je zelo zadela. Tudi ostali
člani družine so radi Avgustove usode silno potri
in nekateri so radi tega tudi oboleli.

D A J sladoled D A M.

Pri Bogu iščejo tolažbe

Za porjunktulo je romalo veliko število Vi-
pavcev v samostansko cerkev k Sv. Križu. Zadnja
leta je bil Sv. Križ na porjunktulski dan precej
zapečen, vse je rajši pohitelo v romarsko cerkev
Mater božje v Logu pri Vipavi, ki je dobila za
nekaj časa od sv. Stolice privilegij porjunktulskih
odpuškov; pod gvarljanom o. Lovrencom je bila
namreč odpravljena slovenščina v cerkvi in naši
ljudje niso mogli slišati v križkem svetišču oo, ka-
pucinov božje besede v svojem jeziku. Letos je
bila imenovana cerkev polna Vipavcev, ki so prišli
opravit svete zakramente in prosit božje utehe
v grenkih časih. Dušni pastirji so morali ure in
ure sedeti v spovednicah, ki jih je oblegalo ljud-
stvo že na predvečer porjunktule in na praznik
sam tja do polnega poldneva. Ljudstvo, novi sve-
tokrižki gvarljan s svojimi sobratji in vsi duhov-
niki so bili veseli lepega praznika.

Vseposvod so bili postavljeni skromni šotori,
med grmovjem so bile ob drevesa privezane pri-
mitivne plahte, med debelimi bukvami pa je go-
relo nestevilno ognje. Kakor da so se vsi bližnji
rudarski revirji preselili na Kum! Kdor je je mo-
gel, je zapustil zadimljeno dolino, črne rove in
prašne ceste, pa pohitel na goro. Iz Hrastnika je
prišla rudarska godba, ki je ves čas skrbela za pri-
merno razvedrilo in dobro razpoloženje ljudi. Dalje
so bili na gori tudi številni drugi godci, prevlado-
vala je harmonika. Tako je bilo na gori, kakor da
ni težav na tem ljubem božjem svetu. Ljudje so
bili veseli, peli so, violine, tamburice, klarineti in
harmonike pa so neutrudno poživljale prijazno oko-
lico s svojimi živahnimi akordi. Združili so se
ljudje v veselu in molitvi, za hip so pozabili na
svoje gorje v dolinah, na Kumu se jim je zdelo, da
so nekam bližje Bogu in nebu. Tako združeno, v
prave meje uravnano narodno veselje je v resnici
lepo, vpliva blagodejno na skupnost ter doprinaša
svoj del tudi k utrditvi praktičnega in dejavnega
krščanstva.

Iz Kostanjevice na Krki je prišlo na Kum nad
60 romarjev v zaobljubljeni procesiji. Romarji so
prinesli sveti Neži, ki poleg sv. Jošta krkljuje na
Kumu, lepa darila. Pobožno in ubrano so zapeli
nekaj nabožnih pesmi, opravili pobožnosti, popol-

dne pa so zopet odšli na daljnjo pot proti domu.
Veliko ljudi je dalje prišlo iz Savinjske doline,
mnogo pa je bilo tudi turistov iz Ljubljane. Dan je
bil izredno lep, razgled s Kuma sijajen.

Ob desetih je v kapelici na prostem pod cer-
kvijo pridigal pater Rafael iz Krškega, ki je potem
tudi maševal. Ljudstvo je sprejelo Najsvetejšo iz
cerkve v kapelico v procesiji z godbo na čelu. De-
lavska godba iz Hrastnika je potem tudi med mašo
ves čas z igranjem spremljala sveto daritev.

Po sveti maši se je na prostem razvilo lepo
treznostno zborovanje, ki ga je vodil prof. Pavlič.
Množica ljudi je z zanimanjem sledila govorniku,
ki je v govoru razvijal svoje misli o treznosti
ideji. Govornik je kot sin rudarja posegel s svojimi
besedami v najintimnejše kotičke rudarjeve duše,
ki jo pač iz lastnega doživljanja dobro pozna. Ta
rudar, večni trpin in mučenik, se ne sme v obupu
zatekati na nevarno pot alkoholizma. V odgovedi,
v samopremagovanju, v veri in zaupanju je vsa
moč, ki utege treznosti ideji pripomoči do po-
polnega uspeha.

Pozno popoldne so se šele razšli zadnji zboro-
valci in romarji s prijazne gore, v upanju, da se
prihodnje leto zopet zberejo na Kumu pri sv. Neži
in pri sv. Joštu.

Mariborsko trgovstvo zboruje

Gremij se preosnuje v Združenje trgovcev. — Bolniško in starostno
zavarovanje mariborskih trgovcev. — Za podporo brezposelnih

Maribor, 28. avgusta.

Vodstvo mariborskega trgovskega gremija je
sklicalo sinoči v dvorani hotela Orel izredni občni
zbor svojega članstva, da se rešijo nekatera važna
gospodarska vprašanja, ki se tičejo mariborskega
trgovstva. Obisk občnega zbora je bil zelo števil-
en; oblasti sta zastopala mag. svetnik Rodošek in
občni nadzornik Založnik. Občni zbor je otvoril
predsednik gremija Weixl, ki je po pozdravu prešel
takoj na dnevni red.

V smislu določb novega obrtnega zakona se
izpremeni gremij v Združenje trgovcev. Prečitana so
bila tozadevna pravila, ki se v glavnem strinjajo
s pravili dosedanje stanovske organizacije, obse-
gajo le strožje določbe, ki bodo organizaciji samo
v prid, ker bodo omogočile enotnejše sodelovanje
članstva z vodstvom. Pravila so zborovalci odo-
brili. — Druga točka — prenos načelstva na novo
upravo — pa ni prišla v razpravo, ker ostane
dosedanja uprava v funkciji do prihodnjega ob-
čnega zbora. — Daljša debata se je razvnela o
vprašanju obveznega zavarovanja trgovcev za slu-
čaj bolezni in ostarelosti. O tem vprašanju se je
vršilo pismeno glasovanje; od 639 članov se je iz-
relo za obvezno zavarovanje 349, proti jih je bilo
28, ostalih 262 pa se sploh ni izjavilo, ker jim je
morda vseeno, ali pa si niso bili na jasnem glede
dajatev za novo zavarovanje. Ker se je izjavila za
zavarovanje nadpolovična večina, se s tem akcija
izvede obligatorno za vse mariborsko trgovstvo, od
katerega je bilo že doslej 141 včlanjenih pri trgo-
vski bolniški blagajni v Mariboru. Novo zavaro-
vanje, ki se bo naslanjalo na imenovano institu-
cijo, bo izvedeno po vzoru dunajskih trgovcev, le
da bo obsegalo tri razrede, ki se bodo razlikovali
po višini prispevkov, ter bodo upravičevali poleg
zdravniške tudi zdraviljenje v bolnišnici v III. ali
II. razredu in sanatoriju. — Važno je bilo nadalje
tudi razpravljanje o usodi Novakove ustanove. Z
vprašanjem se je bavil poseben odbor, ki je pred-
lagal prodajo hiše v Slovenski ulici, ker bi prišla
renovacija starega in razpadajočega poslopja pre-
drago. Za hišo so imeli ponudbe za prodajo, ki so

dosegle višino 400.000 Din. Odbor je izdelal na-
črte, da se kupi za ta denar drugo primernejše
poslopje, ker se mora v smislu zapuščine pokoj-
nega trgovca Novaka ustanoviti dom osirotelih
trgovcev. Pogajal se je za hišo v Kettejevi ulici,
ki je last nekega denarnega zavoda. Radi previ-
sokih zahtev so se pogajanja razbila. Obstaja poleg
tega še načrt, ki bi najprimernejše rešil vprašanje.
Na periferiji naj bi se zgradilo čisto novo po-
slopje, v katerem bi stanovali obubožni trgovci.
Načrte za ta dom je izdelala trdnja Slajmer ter
sino jih v našem listu svoječasno že obširno obrav-
navali. Proračun za novo poslopje je bil izvoljen pet-
članski odbor, v katerem so trgovci Berdajs, Pre-
šeren, Klančnik, Zlatič in Skrabl, ki ima nalogo,
da izvrši popravila na hiši v Slovenski ulici ter
najde primerne rešitve vprašanja Novakove usta-
nove. — Občnemu zboru je bilo predloženih tudi
več važnih predlogov, med katerimi sta omembe
vredna zlasti zahteva po podpornem fondu za brez-
poselne in po ustanovitvi ekspoziture trgovske
zbornice v Mariboru. Trgovski gremij je votal
svoječasno znesek Din 10.000 za podporo brezpo-
selnim, ki se je izkazal kot nezadosten. Osnuje se
poseben fond, v katerega bodo prispevali trgovci
in pomočniki sorazmerno po svojih dohodkih. —
Zahteva po ustanovitvi ekspoziture zbornice TOI
v Mariboru je upravičena, ker so se take ekspozitu-
re ustanovile tudi v manjših mestih. — Pri slu-
čajnostih je bilo iznesenih še nekaj manj važnih
vprašanj, nakar se je izvršila razdelitev daril za
najlepše izdelbe ob priliki tekmovanja v Maribor-
skem tednu.

Ne moreš v šolo? Vzgoji se sam!

Nauci se sam vseh stvari, ki jih potrebuješ za
svoj uspeh v življenju. Krepka volja. V letu
dni znaš vse trgovske predmete, kakor tudi za-
držane in katerikoli svetovni jezik. — Pisi na
Dopolno šolo v Ljubljani, Pražakova 8, ali pa
se oglasi sam. Informacije zaštonj. Uradne ure
8-12, 2-6, nedelja 10-11!

Mariborska nedelja

Maratonci se merijo. — Nočni punt v bolnišnici. — Neljubi gostje
na otoku. — Dete v občinskem uradu

Maribor, 28. avgusta.

Običajno mariborsko poletno nedeljevanje brez
pomembnejših dogodkov, ki bi mogli zbrati vse
Maribor v skupni pozornosti: planine, otok, vino-
toči v vseh smerah. Sportni svet pa je že imel
svojo posebnost, o čemer poročamo na drugem me-
stu. V mislih imamo srečanje Mariborcev in za-
grebskih Gradjanskih. Zunan na Ljvadi se je do-
poldne nakopilo precej mladega rodu, ki je z
zanimanjem sledil rezultatom in poteku in turneji
lahkoatletskega mitinga SSK Maratona, katerega
vodstvo je bilo v rokah agnilnega načelnika lahko-
atletske sekcije Jožeta Smerdela. Pri internem mi-
tingu so sodelovali tudi nekateri vodilni lahkoatleti
SSK Maribora. Že večer zvečer je bilo tekmovanje
na progi 5000 metrov in se je kot prvi pravišal od-
lični dolgoprogas Maratonec Germovšek; sledil je
Štruel, potem Murko, vsi od SSK Maratona. Danes
dopolodne se je miting nadaljeval in so dosegli
nekateri prav lepi rezultati. V teku na 100 m si je
priboril prvo mesto znani kratkoprogaš Gutmajer
(SK Maribor); drugi je bil Jože Vidig (Maraton).
Pri teku na 200 m sta se imenovana plasirala prav
tako na prvem oziroma na drugem mestu, pri teku
na 400 m pa je došel kot prvi na cilj Edi (SSK
Maraton), drugi Kompare (SK Maribor). V metu
diska je odnesel prvo mesto Erno, drugo Fika,
tretje Rudl, vsi trije od Maratona. Pri skoku v da-
ljava pa je dosegel najboljši uspeh Fika (5,83). Mi-
ting ob času poročila še traja in bomo o končnem
izidu še poročali.

V policijski kroniki se opaža, da zavzema ma-
riborsko nočno življenje zopet svoje stare tire, ki
jih je silna avgustova vročina za nekaj časa pre-
okrenila. Noč od sobote na nedeljo beleži zopet
čisto primerno število aretacij, 9 grešnikov, ozi-
grešnic se je znašlo v sobanah Ključavničarske 3.
na prenočevanju, danes dopoldne pa je prišla
pred dežurnim uradnikom. Med njimi razgrajati in
pijančki, ki so v nočnih urah rogovili po mestu.
Amaliya C. je zašla v pisano družbo radi tatvine,
najzanimivejša pa je bila deklarka trojica, ki je
sinoči dvignila v bolnišnici pravo revolucijo, ka-
tero je morala policija zadušiti. — Bilo je to na
oddelku za venerološke bolezni, kjer se je nena-
doma pojavila pri trojici bolnic, katere je oddala
policija v bolnišnico, nepričakovano upornost. Na-
stal je v sobi vik in kriki, vzglavniki, matrace in
druga posteljnina so kar frčale bz zraku, da so
streljčki in bolniki vsi v strahu vrel skupaj; ker
si niso vedeli drugače pomagati, so pozvali na
pomoč policijo, ki je upornice ukrotila ter tako
napravila revoluciji konec. Glavne grešnice so
morale s stražniki in mesto na mehkih posteljah
so prebile noč na trdih pričanah v zaporu. Danes
pa so stale vse zgrebane pred uradnikom ter mlo
prosil, naj jih brez kazni zopet odvedejo v bol-
nišnico. — Med prijavami, ki jih je skupno 18, pa
je zabeležena cela vrsta tatvin. Največja se je zo-
gledala večeraj v popoldanskih urah na otoku v k-
polišču. Učitelj Drago Cibic je bil tako nepreviden,
da je vzel v kopalnico zlato uro. Medtem, ko se je
kopal, je vdrl neznanec, ki je moral dragoceni
plen že preje opaziti, v njegovo omarico ter od-
nesel uro. Ker je bila ura pripeta na zlati veri-

žici, je seveda vzel še to in za spomin tudi še
lep žepni nožič. Okradeni trpi skupno 4000 Din
škoda. Tatvina je zopet opozorilo, da kaže puščati
dragocenosti pri odhodu na kopanje doma. — Čev-
ljarskemu pomočniku Vinkotu Lasiču so preko noči
izginili iz njegove sobe, ki jo ima v prtiličju, čisto
novi čevlji. Tat jih je izpeljal skozi okno tako
spretno, da se lastnik niti prebudil ni. — V neki
gostilni na Koroski cesti pa se je oglašil večeraj
mladič s predlogimi prsti. Dvema gostoma, ki sta
premalu pazila na svojo lastnino, je izpeljal dva
zavitka, v katerih se je nahajala razna nova ma-
nufaktura. Dolgoprstežna pa so si gostje dobro
zapomnili ter ga policiji dobro opisali, da bo
lahko našla sled. — Poleg tatvin je bil izvršen v
noči tudi vlom in sicer v klet neke nove gradbe
Medvedovi ulici. Tatuni so strli čisto novo vrata
ter odnesli iz kleti razno zidarsko orodje, vrvi in
prazne vreče.

Glede nesreč in nezdov pa smo imeli bolj mi-
ren dan. V bolnišnico so bile po reševaleh pre-
peljane 4 osebe. Konrad Psajt, kotlar iz kurilnice
držav, železnice, je padel s stroja ter si poškodo-
val stegno. — Amerika Potočnik, ličarja iz Mari-
bora, so napadli vročerkvni Studenčani, ker jih je
nekam izzivalo gledal. Dobil je z nožem rano na
tilniku. — 40 letnega posestnika Ivana Plača iz
Gačnika pa so napadli fantje ter ga obdelali v
neki gostilni na Pesnici s koli. Zadolbil je hude
poškodbe na glavi, rokah in nogah. — Nevarno se
je poškodovala tudi 29 letna Marija Korošec iz
Jareninskega vrha, ki je padla ter zadobila pre-
tres notranjih organov.

Pobrežani pa so danes govorili o dogodku po-
sebnosti vrste, ki je zainteresiral vso pobresko ob-
čino. Prišel je v občinski urad neki človek in tam
odložil dete. Nato je seveda izginil. Dete so dali
sedaj v oskrbo, za starši pa se vrši poizvedovanje.

— Živčno in duševno bolnim povzroči

zelo mila, naravna »Franz-Josef« grenčica
dobro prebavo, čisto glavo in mirno span-
je. Po izkušnjah slovitih zdravnikov za
živčne bolezni je najtopleje priporočati
rabo »Franz-Josef« vode tudi pri težkih
obolenjih možganov in hrbtne možga.
»Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh
lekarnah, drogerijah in specerijskih trgo-
vinah.

Izdelujejo se najnovejši modeli otroških
in igranih vozilov, tričklji, razna no-
vejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji. Velika
izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franko.

Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozilov
Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 191

V Rusiji ustajajo nova mesta

V zvezi z izvajanjem petletke rastejo mesta v Sovjetski Rusiji silno naglo. Najbolj kar zadene tujca, ki potuje skozi novo Rusijo, je brzina, s katero rastejo nove tovarne in nova mesta. Sovjetski tisk sam priznava, da nove in moderne tovarne ne poslujejo tako, kakor bi kazala njihova lepa zunanost. Njihov obrat zelo pogosto odpoje in tudi nova mesta nimajo za prebivalstvo posebne privlačnosti, ker je prehrana zelo pomanjkljiva ter ni za stanovanje in higijeno dovolj preskrbljena. Kljub temu ni mogoče zatajiti vsaj delnega uspeha sovjetskih gospodarskih naprav, ki se števila ne more meriti z neprecenljivimi moralnimi števili, ki jih zahteva boljševiška gospodarska politika. V nekaterih krajih, ki so bili doslej popolnoma zapušteni, so v teku dve leti ustala nova mesta. Značilen primer nam daje mesto Magnitogorsk, ki se imenuje tudi jekleno mesto in ki je bilo postavljeno v bližini železnih rudnikov v Uralu. V jeseni leta 1929, se je nahajala na tem mestu neznatna vas in danes šteje Magnitogorsk po uradnih podatkih 165.000 prebivalcev in se razteza na površini 54 kvadratnih kilometrov. Da bi mesto preskrbeli z vodo, so v teku 75 dni zgradili na reki Uralu jez iz železobetona, ki je dolg 1 km in visok 9 m, ter s tem pridobili jezero, ki vsebuje 34 milijonov kubnih metrov vode. V smislu načrta bodo zgradili deželni plačev, izmed katerih bo lahko vsak držal 1200 ton

rude, 28 Martinovih peči in 69 peči za koks. Mesto samo še ni dograjeno in je podobno velikanskemu taboru, posejanemu z barakami.

Prav tako naglo je zrastle mesto Kibinogorsk v arktičnih krajih, ki je januarja 1930 štel komaj 100 prebivalcev, medtem ko živi danes v njem 4000 ljudi. Stalinabad, nekdanji Dušamb, na meji Afganistana je pred revolucijo imelo 600 prebivalcev, medtem ko jih šteje danes 40.000.

Moskovski poročevalec angleškega lista »Manchester Guardian« poroča, da so v srednji Sibiriji nastala nova mesta v bližini premogokopov. Od male naselbine se je Stalinov dvignil do mesta s 100.000 prebivalci. Prokopijevsk je štel leta 1926, 10.000 ljudi, leta 1931, 45.000 in zdaj 100.000. Kemerovo leta 1932, 11.000, leta 1931, 48.000, leta 1932, 90.000. V Ukrajini vstaja okoli elektrarn »Dnjeprostroj« blizu Starega Zaporozja, Novo Zaporozje, ki šteje 100.000 prebivalcev. V kratkem se bosta obe mesti združili.

Druga petletka predvideva ustanovitve novih mest posebno ob srednji Volgi. Boljševiki je izkušnja naučila, da je radi prevoznih težav težko preskrbeli s hrano nova mesta. Zato je v načrtu, da se mora v krogu 25 km okoli vsakega mesta obdelati zemlja, iz katere se bo mesto prehranjevalo.

Maribor nekdanj in zdaj

Pred kratkim je neki mariborski list malo potožil glede gospodarskih razmer v Mariboru, posebno glede na izgubo, ki jo je Maribor pretrpel radi reorganizacije banovine. Radi tega so se razkorčile celovske »Freie Stimmens« očitno na pobudo svojega mariborskega dopisnika, ter zaključile v koroški svet, da so samo Slovenci krivi, da se je gospodarstvo Maribora v primeru s predvojnimi stanjem po vojni poslabšalo. Taki tretjiti se seveda v Mariboru in bivšem Stajerskem celo kaže sramežljivo in si radi tega dopisnik celovske »Freie Stimmens« ni upal tega jajca zvaliti kje drugje kakor na Koroškem, ker ve, da so v Celovcu mariborske razmere prav malo znanke.

Zato mi na te jeremijade mariborskega dopisnika celovskega lista »Freie Stimmens« sploh ne bi reagiral, če bi ne hoteli na korist koroških Slovencev, čep pribiti primer, kako znajo »Freie Stimmens« potvarjati resnico.

Mesto Maribor je bilo pred in med vojno navadno majhno provincialno mestec brez večjega gospodarskega, socialnega in kulturnega pomena. Trgovskega prometa ni bilo skoraj nobenega ter so potniki raje prenočevali celo v Celju ter so se od tod že zvečer lahko peljali naravnost v Gradec. Skoraj vse stvari so Mariborčani nakupovali v Gradcu in je bilo radi tega takrat mogoče več kakor polovica manj

trgovcev v Mariboru kakor danes. V Mariboru ni bilo takrat nobene večje tovarne, nobenih velikih modernih stavb, ni bilo sportnega življenja, ne krasnega kopališča in niti avtobusnih zvez v mestu in z okolico. Predvojni mariborski mestni očetje so se celo borili proti temu, da bi napeljali vodovod in elektriko eno ped iz ožjega Maribora.

Vsak, kdor je videl in poznal Maribor pred vojno in ga pozna sedaj, mora — četudi je najbolj zaklenjen Nemec — priznati ogromen in velik napredek mesta v povojni dobi, s katerim se povojni razvoj mesta Celovca ali Gradca absolutno ne more kosati.

Naivni dopisnik lista »Freie Stimmens« je mnenja, da bi Maribor kot avstrijsko obmejno mesto imelo več možnosti gospodarskega in kulturnega razvoja. Če razume on kot kulturni razvoj nastop hitlerjevcev, bi bilo to mogoče; kar se pa tiče gospodarskega razvoja, je treba opozoriti samo na avstrijsko Radgono. Čmurek in Lipnica, ki ne samo da se pod Avstrijo ne morejo razviti, ampak očitno trpijo radi tega, ker so avstrijska obmejna mesta.

Mariborski Nemci se torej ne morejo pri- toževati niti v gospodarskem oziru in še manj v kulturnem, ker podpira naša vlada njihove »kulturne« zahteve na vsej fronti v nasprotju s koroško deželno vlado, ki odreja koroškim Slovincem sploh vsako pravico do obstanka. Naši lojalni Nemci tudi prav dobro vedo, da

davki onstran meje niso nič manjši, temveč celo večji kakor pri nas in da plačevanje davkov onstran meje ne boli nič manj kakor plačevanje davkov v naši državi.

Slovan-župan ameriškega vele mesta.

Čeh Anton Cermak (v sredi), župan mesta Chicago, je nedavno obiskal svojo domovino Češkoslovaško in se je nato podal v Berlin, da bi tam pripravil vse potrebno za neko ameriško razstavo in obenem preučil upravo mesta Berlina. Bil je tudi v avdijenci pri nemškem kanclerju. Slika nam kaže njegov prihod v Berlin. Chicago je po svoji velikosti peto mesto na svetu, znano je tudi po svojem banditstvu, ki mu je župan Cermak napovedal odločen boj.

Špecerijsko in kolonijalno blago.
umetna gnojila, cement itd. itd.
dobavlja
Gospodarska zveza v Ljubljani

Drzna špekulacija sovjetskega podjetnika

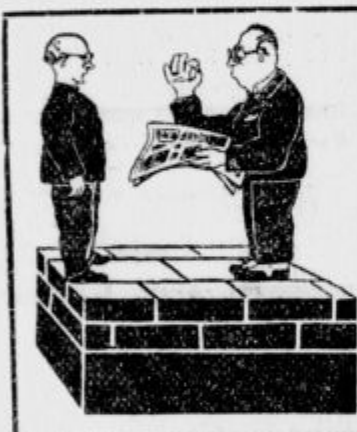
V Rusiji ni prav lahko kupiti gumijastih čevljev. Če pa je bil tako srečen, da si prišel do njih, se ti lahko zgodi, da sta kupljena čevlja napačljena za isto nogo. Nedavno je zveza tovarnih čevljev »Mospos« (za moskovski okraj) poslala prodajalni čevljev »Obukhoptorg« 70 zabojev gumijastih in usnjenih čevljev v razprodajo. Vsi čevlji so bili za eno in isto nogo. Ravnatelj tovarne Losovski je bil poklican na odgovor. V svoje opravičilo je poslal naslednje pismo: Po sortiranju 36.000 neenakih gumijastih čevljev, ki smo jih kupili v tovarni »Krasnani Bogatirj«, se nam je posrečilo sestaviti 14.000 parov, ki smo jih prodali kakor normalne gumijaste čevlje. Ostalih 8000 čevljev smo razposlali v pet okrajev in pri tem računali, da ima del prebivalstva samo po eno nogo in poleg tega, da nekatere osebe prej razirgajo en čevlj, kakor druga. Delavstvo je proti takšnemu postopanju ravnatelja Losovskega protestiralo, »nakar je bil ta odpuščen iz službe.

»Nič drugega ti ne roji po glavi, kakor igrače. Sem radoveden, kdaj boš zrastle toliko, da boš mislila tudi na kaj drugega.«

Kašo
ješpreni, ajdovo moko
vedno svežo oddaja na debelo
velitrovina
A. VOLK, LJUBLJANA
Resljeva cesta 24.

Rabi se 45.000 Din
proti vknjizbi na novo
zgrajeno tristanovansko
hišo, katere stane 175.000
dinarjev, na prvo mesto
proti 8% obrestim. Več
se poišve v upravi »Slo-
venca« št. 12.372. (d)

KAR JE RES — JE RES!

Najlepše TISKOVINE, naj bodo že za pisarniško porabo ali pa LITOGRAFIRANE ozir. tiskane v BAKROTISKU za reklamne namene, prav tako tudi KLISEJE za naše oglase nam dobavi

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

Izvršitev je prvovrstna, material brezhiben, cene so umerjene, dobava točna
Telefon 2992

A. Averčenko:

Moja sopotnica

Ko je Helena Nikolajevna, dražestna vdovica zagonetnih oči in korahnih ustnic, slišala, da nameravam odpotovati po »opravkih« v Krim, je začela od radosti in rekla:

»Vi tudi? Kdaj odpotujete?«

»Proti koncu tedna.«

»Moj Bog, kako srečno naključje! Tudi jaz moram biti tam doli še pred nedeljo. Nekaj bi vam predlagala, dragi gospod: ali ne bi skupaj potovala? Sami veste, da potovanje ni prijetna reč az osamljeno gospo... Torej, ali hočete biti moj sopotnik?«

»Z velikim veseljem,« sem odgovoril polskan.

»Prizadeval si bom, zaslužiti vaše zaupanje.«

Moj prijatelj Perepljotov je naglo vstal s stolca ter mi namignil. Ko sva bila sama, sem ga vprašal:

»Kaj pa je?«

»Ali si ob pamet? Čemu si pustil, da ti je izsilila tako obljubo?«

»Pomisli vendar, taki mladi, dražestni vdovci vendar ne morem odreči...«

»Tem slabše zate,« je nadaljeval prijatelj. »Ne morem si predstavljati, da bi bila kakšna reč nevarnejša od potovanja s to žensko.«

S prerokskim glasom je nadaljeval:

»Od sedaj naprej ne boš vedel, kdaj je dan, kdaj noč. Njen hlapec boš, njen sobar, njen nosač in čistilec čevljev. Sprejeti boš moral odgovornost za vse reči, ki jih bo pozabila, za zamudo vlakov, ali pa če ne boš mogel dobiti ločenega kupeja. Prav tako boš odgovoren za prepihe, za hudo vročino in za vse nadloge, ki po navadi spremljajo potnike. Zjutraj boš moral po milo, ker ga bo pozabila v hotelu, nato boš moral hiteti v restavracijo na tej ali oni postaji in ji prinesiti čašo vročega čaja. Ponoči ne boš mogel spavati, zakaj moral boš biti na straži, da ne stopi v kupe kak nepoklicanec. Ob treh zjutraj se bo nenadoma zbudila in mlo stokala, da jo boli piškav zob; in moral boš iz voza v čez moledovati oger ali kakšno kroglico. Zvezo boš vozil njene oglede in škatle in trebušaste kovčke. Naložila ti bo prevoz v hotel vse svoje krame, tudi boš moral izbirati jedila z jedilnega lista. Skratka: v mojih očeh si popoln tepec, sicer ne bi bil prevzel take naloge.

Nasmehnil sem se, nato sem mu s svojo običajno hladnostjo odgovoril:

»Daj sem besedo in dana beseda... Sicer pa se jaz ne strinjam s tvojo »neoglednostjo.«

»To bomo šele videli, nesrečnik!«

Kmalu nato sem zopet srečal dražestno gospo ter ji brez skrbi napovedal sestanek: v petek ob 23 pred glavnim kolodvorom.

V petek zvečer ob 22.45 sem bil na kolodvoru. Položil sem kovček pod divan v restavraciji

prvega razreda, nato sem se začel mirno izprehajati.

»Moj Bog, evo ga... Končno sem vas našla!«

Okrnel sem se in zagledal svojo dražestno sopotnico.

»Povsod sem vas iskala... Kje, za vraga, ste tihi?«

»Ah, vi, gospa?« sem dejal. »Kako se počutite?«

»Hvala,« je rekla z nestrpnim glasom. »Toda kaj delate tu zdaj? Podvizajate se?«

»Izprehajal sem se nekoliko...«

»Ali ste kupili vozne listke?«

»Kakšne listke?« sem odgovoril začuden.

»Ta je lepa, ali boste polovali brez listkov?«

»Skoraj da imate prav,« sem rekel po kratkem premisleku.

»No, torej, pojdite ponje, toda podvizajte se.«

»Kje pa jih prodajajo? Kje pa je blagajna?«

»Za Boga, vi ste pravi otrok! Pokličite postreščka, ta vam jih takoj prinese.«

»Kaj pa, če jo postrešček popiha z našim denarjem?«

»Čemu pa nosi svojo številko?«

»Številko? Kdo mi jamči, da je ne pozabim?«

Nimam dobrega spomina...«

»Pa si jo zabeležite,« je rekla nato dražestna vdovica in se nasmehnila.

»Svinčnik sem doma pozabil.«

»Toda vendar... Boste videli, da bova zamudila vlak.«

»To je prav verjetno,« sem rekel in pogledal na uro. »Čez pet minut vlak odide.«

Nestrpno je zacepetala z nogami, se zdrcnila, nato mi rekla razdraženo:

»Čakajte tu. Ne premaknite se; grem jaz po listke.«

»Dobro,« sem rekel, obljubljam vam, da se ne zganem z mesta.«

Nista minili še dve minuti, ko me je mlada ženska glasno poklicala:

»Gledite, podvizajte se... vlak takoj odide.«

Stekel sem za njo. Nenadoma je obstala in me vprašala: »Kje pa je vaša prtljaga?«

»Pod divanom v restavraciji prvega razreda. Saj jo lahko vzamem pozneje...«

»Pozneje? Ali ste ob pamet? O Bog, kakšen ponjo! Ne na tisto stran, na desno... O Stec, kakšen reč je to!«

»Kje pa vas dobim?« sem vprašal.

Izgubila je potrpljenje.

»Čakajte tu! Ah, imeniten sopotnik!«

»Prosim vas, počakajte me,« sem rekel z običajno hladnokrvnostjo. »Prosim vas.«

»Je prav, je prav!« je zavpila.

Prispela sva pod lopo, sopeč kot dva upehana hrta.

»Kje je vlak?« je vprašala.

»Zdi se mi, da je tamle oni...«

»No... no... Ali ne vidite, da je to tovarni vlak? Oh, evo postreščka... Kje je vlak na Odoso?«

»Tamlé, gospa,« je odgovoril postrežljivi mož in se odkril.

Vlak se je začel pomikati naprej, jedva sva stopila v kupe. Helena Nikolajevna si je obrisala od potu mokri obraz, se nasmehnila in rekla:

»Če bi mene ne bilo, bi bili zamudili vlak...«

»Brez dvoma. Kar čudim se vaši prisotnosti duha. Vozni listki, postreščki in vse to vrvenje mi je kar glavo zmedlo.«

Pogovarjala sva se o tem in onem kakšne pol ure. Nenadoma sem izjavil:

»Lačen sem.«

»Zakaj niste jedli v restavraciji?«

»Nisem imel še apetita. In končno sem tudi pozabil.«

»Ali je kaj takega mogoče? Potrpajte, kmalu pridemo do večje postaje, kjer je izvršna restavracija. Poglejte v vozni red.«

»Nimam ga.«

»Tu je moj!«

Vzel sem vozni red, ga ogledoval in rekel:

»Preobsežna knjiga. Nešteto je postaj z restavracijami. Strašno! Lačen sem... Še tri ure...«

»Tri ure? Kako to?«

»Terjoki...«

»Kaj? Katero progo pa gledate?«

»Tole...«

»Oh, vi pa potrebujete vzgojiteljico. Se voznege reda ne znate brati. Nekaj neverjetnega, to je...«

»Jaz pa pravim, da kdor se v njem znajde, je bistre glave.«

»Dajte ga sem,« me je prekinila nestrpno. »V manj kakor dvajset minut prispemo na postajo z restavracijo. Vlak stoji tam deset minut.«

»Premalo. Gotovo mi vlak uide.«

»Le mirni bodite, otroče: pojdem z vami. Kje pa ste živeli doslej? V oblakih? Kako morete živeti, če ste vedno prekasno na mestu, če ne znate ničesar in če izgubite glavo za vsako malenkost?«

»Prav slabo, gospa,« sem odgovoril z ginjnim glasom. »Oče mi je umrl, mati je daleč... O Bog, kako sem vesel, da sem našel tako modro in skrbno sopotnico!«

»Ne delajte si skrbi. Tudi ubogi na duhu utegnejo priti zmagoslavno do smrti,« je rekla z iskrenim materinskim glasom. Velik otrok ste. No, dobro, toda kmalu bo treba iti k počitku. Ali hočete spati na zgornji ali spodnji postelji? Upam, da mi prepustite spodnjo.«

»Seveda. Toda že zdaj vas moram prositi, da mi ne boste zamerili, če vas bom ponoči zbudil...«

»Zakaj?«

»Imam slabo navado, da se ponoči neprestano obračam v postelji, zato ni izključeno, da ne bi padel z nje...«

»Hm...« je rekla zamišljena in celo v skrbah.

»Toda je bolje, če spite spodaj, nesrečni dečko. In z materinsko dobrohotnostjo me je pogladila po lasih.

Nikoli nisem imel tako skrbne sopotnice, kakoli je bila Helena Nikolajevna.

Tako mi je stregla, da si ne morem misliti boljšega. Postlala mi je posteljo; s svojimi rokami me je dobro pogrnila, ko sem po otroško prislučen ležal v postelji; zjutraj ob zori mi je prinesla vročo kavo. In ta dražestna vdovica me je z veliko radostjo ogledovala, ko sem si mel oči kot otrok, ter vpila: »Evo, dete se je zbudilo! Lepo dete, kavo sem ti prinesla!«

Jaz pa sem občutil veliko zadoščenje, da sem vzbudil v njej materinski nagon.

V Odessi je poiskala hotel, naročila zame kopal, južnala in večerjala z menoj. Zvečer, ko sva bila na parkniku, vozečem v Sebastopol, me je položila v posteljo, me dobro pokrila, me rahlo udarila s svojimi mehкими rokami po glavi in mrmrala:

»Spi, dete, spi, dragi...«

Pred vrnitvijo v Petrograd sem brzojavil prijatelju, proseč ga, naj me pride čakati na kolodvor.

In v resnici, ko je vlak privozil pod lopo, mi je zvesti prijatelj hitel naproti v nevarnosti, da ga vlak povozil.

Iskreno sva se objela.

»Kje pa imate plašč?« je dejala Helena Nikolajevna v skrbih sklanjajoč se skozi okno. — Ne bi hotela, da se prehladite. Takoj si ga ogrnite. Oh, kmalu bi bila pozabila: povejte mi telefonsko številko vaše gostilne. Ali naj vam naročim kopal? Ali boste jedli?«

Prijatelj me je začuden pogledal. Njegov pogled mi je bil v veliko zabavo.

Dražestna vdovica je stopila iz voza, prila k meni in mi s svojimi čudovitimi ročicami popravila samoveznico.

»Kaj pa knjige?« je nadaljevala. »Palico imate? Ali vam nič ne manjka? Dobro, torej nasvidenje!«

»Kje pa so tvoji kovčki, kje?« vpraša prijatelj.

»Jaz jih imam,« je rekla Helena Nikolajevna. »Pravi otrok je, je... Poslala vam jih bom po svoji sobarici.«

Po teh besedah se je dražestno nasmehnila in izginila v množici.

Perepljotov je kimal z glavo.

»Prisegam ti,« mi je dejal, »da nikakor ne morem pojmiti, kako si ukrotil to muhasta in razvajeno žensko... Od kod njena iskrena skrbnost zate? Pri moji časti, da ne razumem... Razodeni mi to čudo...«

»Dragi prijatelj,« sem odgovoril s skrivnostnim nasmehom, »uradnih tajnosti ni mogoče izdati. Samo to ti povem: tale vdovica je vzor ženske, vsaj zame. Sicer pa se nadevam, da napravim z njo še eno potovanje in sicer poročno potovanje.«